

OVERZICHTSTENTOONSTELLING: HENRIËTTE PESSERS

Van 29 september tot 31 december 2013 is in ons aller museum Jan Heestershuis een overzichtsexpositie te zien van het werk van de uit Tilburg afkomstige schilderes Henriëtte Pessers (1899 – 1986). Zij werkte voor de oorlog lange tijd in Brussel en leidde daarna een teruggetrokken kunstenaarsbestaan in Heeze. Mede daardoor werd haar werk pas vanaf de jaren tachtig erkend en is ze later opgenomen in de canon van Brabantse schilders.

De “Werkgroep Pessers”, bestaande uit Paul van den Acker, Anne-Marie Cornelissen, Will van Esch, Corine Molenaar en ondergetekende, is er in geslaagd om met behulp van particuliere bezitters en enkele musea een vijftigtal belangrijke schilderijen van Pessers te selecteren, die een representatief beeld geven van haar hele schilderscarrière. Met de tentoonstelling verschijnt een catalogus met kleurenafbeeldingen van alle werken, gemaakt door de fotografen Gerard Deelen en Henk van Oers. Een monografie van leven en werk van Henriëtte Pessers is in de catalogus opgenomen. Wij danken dochter Martine Benschop – Jansen voor haar medewerking bij het tot stand komen van de expositie en de catalogus.

Net als haar leven kenmerken haar schilderijen zich door een grote eenvoud. Voor een deel ligt de uitdrukingskracht van haar werk juist in die eenvoud, in overeenstemming met het gezegde: *Eenvoud is het kenmerk van het ware*. Daarnaast zijn haar beheerste kleurgebruik en de uitgebalancerte composities verantwoordelijk voor het bereikte niveau. Pessers ging al jong haar eigen weg en bleef dat haar leven lang doen. Al werd ze natuurlijk door anderen beïnvloed, toch vertonen haar doeken steeds een duidelijk eigen signatuur. Pessers bleef steeds zichzelf en schuwde

niet te experimenteren met nieuwe stijlen, die variëren van heel licht tot heel donker, van sober tot flamboyant.

□ **Opleiding**

Henriëtte Anna Maria Pessers wordt op 3 januari 1899 geboren in Tilburg als dochter van wollenstoffenfabrikant Willem Pessers. Moeder Anna Nootboom is degene, van wie Henriëtte haar artistieke talent erft. Henriëtte Pessers is een achternicht van de bekende schrijver Cees Nootboom.

Ze is een intelligent kind dat naar de middelbare school gaat in Tilburg. Al vroeg heeft ze plezier in tekenen en schilderen, maar droomt ervan om beeldhouwer te worden. Nadat ze in 1917 haar diploma heeft behaald verhuist de familie naar Geldrop. Ze blijft echter niet lang in Geldrop, want ze krijgt de kans om in Tilburg aan de Leergangen beeldende kunst te gaan studeren. Daar wordt ze onderricht door onder anderen schilder en beeldhouwer Albert Verschuuren. Hij is ook de man die het beeld van Dorus Heesters maakte, dat in het Heestershuis te zien is. Jan Heesters gaf vanaf 1918 tekenlessen aan de Leergangen, zodat het niet denkbeeldig is dat ook Pessers les van hem heeft gekregen!

Na haar opleiding in Tilburg trekt Pessers naar Vlissingen. Daar wil ze onder leiding van de uit Antwerpen afkomstige schilder Gerard Jacobs landschappen en zeegezichten schilderen. Haar stijl is dan nog post-impressionistisch. In 1924 krijgt ze het advies om zich verder aan de kunstacademie in Brussel te bekwamen. Dit advies volgt ze op. In Brussel wordt ze onderwezen door portretschilder Henri van Haelen. Ze leert er op enigszins monumentale wijze koppen en figuren tekenen en schilderen. De figuren, opgebouwd uit vlakjes, lijken bijna gebeeldhouwd. Pessers krijgt de beschikking over een eigen atelier, klein en donker, in de buurt van het Paleis van Justitie in de Brusselse binnenstad. De sobere, donkere sfeer in het atelier is volgens de schilderes zelf medebepalend geweest voor het karakter van haar schilderijen uit die tijd.

□ **Vlaanderen**

Na haar academietijd blijft ze in Brussel, waar het Vlaamse Expressionisme hoogtij viert. Constant Permeke is er de onbetwiste leider van. Haar portret van een boerenechtpaar uit Oirschot, wellicht geschilderd tijdens een vakantie in Brabant, vertoont duidelijk verwantschap met deze stroming. Met name de forse handen en dito schouderpartijen, gecombineerd met een donker palet, zijn typische kenmerken. Dit bijzondere werk is op de tentoonstelling aanwezig.

Met een aantal kunstenaars huurt Pessers een atelier aan de Grote Markt, waar ze samen schilderen naar model. De modellen zijn uit diverse landen afkomstige vluchtelingen. Op de expositie zijn twee werken te zien uit deze periode: een portret van een kozakkenvrouw en het dubbelportret van twee naakte mulatinnen. Ze behoren tot haar betere werk; vooral het doek van de mulatinnen mag door de sterke compositie, de kleurschakeringen en de accentuering van de vormen een belangrijk werk genoemd worden. Pieter van der Meer de Walcheren, schrijver en gevreesd kunstcriticus, bespeurt

in 1935 invloeden van Piet en Matthieu Wiegman, vertegenwoordigers van de Bergense School, en ook wel van Modigliani.

Haar modellen, eenvoudige mensen, ziet Pessers volgens hem met ontroerd hart en ze weet de karakters plastisch uit te drukken. Waarschijnlijk heeft Van der Meer de Walcheren haar werk leren kennen bij Gerard Knuvelder thuis, de hoofdredacteur van het culturele tijdschrift Roeping, waarin zijn lange ruim geïllustreerde essay over Pessers in 1935 verschijnt. Het knappe portret dat ze van mevrouw Knuvelder maakte, is ook op de expositie te zien.

□ **Vlaamse landschappen en stadsgezichten**

Na een aantal jaren in het centrum van Brussel gewoond te hebben, vindt Pessers een ander, wat minder donker atelier aan de rand van de stad, in Schaarbeek. Nu kan ze er makkelijker op uit trekken naar landelijke streken, waar ze vele schetsen maakt. Soms gaat ze te voet, met de schilderkist – zie de vitrinekast! - op haar rug, soms reist ze per openbaar vervoer. Vanaf 1936 beschikt ze over een zware motor, een Harley Davidson, om op locatie te werken. Ze gedraagt zich geëmancipeerd, maar voelt dat zelf niet zo. *Ik ben niet geëmancipeerd, nee, ik ben mezelf*, heeft ze ooit opgemerkt!

In haar landschappen ondergaat Pessers de invloed van de Vlaamse schilder Valerius de Saedeleer. Kenmerkend voor haar landschappen zijn haar breed opgezette, egaal groene weidepartijen, die met de meestal witte huizen op de achtergrond een fraai contrast vormen en de vele dunne, hoge boomstammen. Soms maken deze verlaten landschappen een melancholieke indruk. In haar heuvellandschappen vanuit een hoog gezichtspunt is ook iets van Pieter Brueghel de Oudere herkenbaar. Sommige winterlandschappen met bruine boompartijen doen eerder denken aan het Vlaams Expressionisme.

Daarnaast schildert Henriëtte Pessers ook Vlaamse stadsgezichten, zoals een breed opgezet begijnhof. Ze schildert hierbij in een monumentale stijl, waarbij ze veel aandacht besteedt aan de bruin-witte contrastwerking. Soms reist Pessers in het voorjaar naar de Belgische kust, naar de bekende badplaats Oostende. In dit schildersstadje werkten of werken ook grootheden als

James Ensor en Constant Permeke. Ze gaat er schilderen met onder anderen Henri Jonas en Piet Wiegman. Later zou ze over deze tijd aan zee zeggen: *Het was er heerlijk aan de zee en ik was de jongste van de hele club. Toch heb ik me nooit bij een richting aangesloten. Ik ging mijn eigen gangetje, trok me nergens iets van aan.* Ook uit deze woorden komen haar grote persoonlijkheid en onafhankelijkheid naar voren, die in contrast staan met haar bescheidenheid. De samenwerking met andere schilders betekent overigens een grote stimulans voor haar schilderkunst.

▣ **Nieuw Realisme**

Voor stillevens moet Pessers een grote voorliefde hebben, getuige de hoeveelheid schilderijen in dit genre. In de jaren twintig en dertig maakt het Nieuw Realisme opgang. Deze hernieuwde omhelzing van het realisme is een regelrechte reactie op diverse avant-gardestijlen die het eerste kwart van de eeuw hadden gedomineerd, zoals het kubisme, het luminisme, De Stijl, het expressionisme, het constructivisme etcetera. Bovendien speelt na de gruwelen van de Eerste Wereldoorlog ook een gevoel van teleurstelling een rol in de wereld van de kunst. Al met al keert men terug naar een natuurlijk realisme. Als kind van haar tijd sluit ook Henriëtte Pessers zich vooral in haar stillevens aan bij deze nieuwe stroming. Ze zet haar werken realistisch op maar geeft er toch een persoonlijke draai aan. Ze benadrukt de vormen, die soms bijna gestileerd zijn, en weet zich in elk schilderij te beperken tot enkele in het oog springende kleuraccenten. Vooral haar bloemstillevens met begonia's stralen een grote schoonheid uit en zullen haar visitekaartje worden, ze krijgen een grote faam. In haar Vlaamse jaren neemt Pessers deel aan tal van exposities en ontvangt van de recensenten veel lof.

▣ **Terug naar Nederland: Heeze**

In 1939, vlak voor WO II, neemt Pessers het besluit terug te keren naar Nederland. Ze laat een huis bouwen net buiten Heeze, het dorp dat al vele schilders had zien komen en gaan in de halve eeuw daarvoor. Midden jaren dertig heeft ze Piet Jansen leren kennen, met wie ze in 1941 trouwt. Hij is een broer van Matthieu, Martien, Harrie en Wim Jansen, directeurs van kousen- en sokkenfabriek Jansen - De Wit in Schijndel. Zelf leidt Piet een garen- en stoffengroothandel. In 1943 wordt dochter Martine geboren. Pessers later: *De oorlog was wel een angstige tijd, maar met m'n man en kind was ik erg gelukkig thuis.*

In haar verdere leven blijft ze vrij teruggetrokken in Heeze wonen en schilderen. 's Zondags maakt ze met Piet autoritjes om naar geschikte schilderplekjes te zoeken. In Heeze verandert haar schilderstijl. De stillevens worden minder streng van opzet en 'voller', aan de hoofdelementen voegt ze steeds meer nevenelementen

toe. Een jachtstillevens uit 1940, te zien op deze expositie, markeert deze overgang naar een wat minder ingetogen schilderstijl. Zo ook een weelderig doek met zonnebloemen uit 1949 met stukken fruit en takjes oost-indische kers op de voorgrond.

▣ **Diverse stijlen**

Na de oorlog zijn Cobra-schilders als Appel en Corneille doorgebroken en worden figuratieve schilders naar de achtergrond gedrongen. Ook Henriëtte Pessers gaat experimenteren met abstract werk, maar deze schilderwijze ligt haar niet echt, zegt ze zelf. Desondanks maakt ze toch enige geslaagde half-abstrakte werken. Bij de opening van een van de zeldzame na-oorlogse exposities van haar werk in 1962 geeft H. van der Grinten blijk van inzicht in haar wezen: *Pessers is zich niet te buiten gegaan aan intellectualistisch abstraheren.*

In de jaren zestig en zeventig experimenteert Henriëtte Pessers met diverse stijlen, wellicht in overeenstemming met haar gemoed, variërend van heel licht tot heel donker. Zo schildert ze in de ene periode sombere, zwarte bloemen, in een andere veelkleurige, bijna flamboyante boeketten. Na 1975 schildert ze geen portretten meer.

Na 1970 grijpt ze terug op haar landschapsschetsen uit de jaren dertig om ze opnieuw, maar dan in een lichter en teerder koloriet, uit te schilderen. Twee sneeuwlandschappen op de tentoonstelling zijn daar voorbeelden van. Ze blijft toegewijd schilderen, met veel plezier, zonder echt contact met andere schilders. Pas begin 1986, wanneer Piet ernstig ziek wordt, legt ze de penselen neer. Op 22 mei 1986 overlijdt de schilderes, slechts zeven weken na haar geliefde man.

▣ **Opgenomen in de Brabantse canon**

De erkenning van haar vroege werk heeft Henriëtte Pessers nog net meegemaakt. In 1981 organiseert het Noordbrabants Museum een solo-expositie van haar vooroorlogse werk. Ofschoon ze het dan - terecht - betreurt dat haar werk uit Heeze niet aan bod komt, haalt deze tentoonstelling haar uit de vergetelheid en zet haar op de provinciale en - via de landelijke pers - zelfs op de nationale schilderskaart. Vijf jaar na haar dood, in 1991, is er, weer in Den Bosch, een overzichtsexpositie van 200 jaar Brabantse beeldende kunst onder de titel *De muze als motor*. Pessers is er met haar werk present als een van de weinige 20-eeuwse schilders, naast bekende namen als Wiegersma, Sluijters, Bogaerts en Antoon Kruijsen. In 2000 is ze vertegenwoordigd op een expositie van vrouwelijke kunstenaars uit België en Nederland tussen 1500 en 1950. Uit deze en nog andere wapenfeiten mogen we concluderen dat Henriëtte Pessers na haar dood een blijvende plaats heeft verworven in de canon van Brabantse schilders van de twintigste eeuw.

Jan Geerts

❑ Tinnen bierpul met inscriptie

De bierpul, die tot de nalatenschap van Jan Heesters behoort en nu meestal in de kamer en suite staat, is 23,5 cm hoog en heeft een doorsnede van 13,8 cm. De kan is licht beschadigd. Het is een pul met verbrede voering, een bol deksel dat tweekakig gescharnierd is, een geknikte rand en een knop als dekselgreep. Bovenop het deksel is in reliëf een medaillon verwerkt waarop een man is afgebeeld met een kind op zijn arm en naast hem staan nog drie kinderen. Zijn linkerhand rust op een wieg en rondom het medaillon staat een inscriptie "Der Hennip Schwenger Ihre Kanne 1757". Aan de bovenrand van de pul en op het deksel vermeldt een andere inscriptie "Die kinder wieg ich gern wans nür die meiner wern" (kinderen wieg ik graag, als ze maar van mij zijn). Misschien is het een waarschuwing om niet te veel bier te drinken omdat je dan soms niet goed meer weet wat er om je heen gebeurt maar het kan ook staan voor het biertje zelf, dat de drinker als zijn liefste kind ziet. De kan is gemaakt van tin, een metaal dat smaak- en reukloos is.

tinnen bierkan met inscriptie in het Heestershuis

Misschien kocht Jan Heesters deze bierpul in Oostenrijk tijdens een van zijn vakanties in Erfurt, omdat hij de kan mooi of de teksten erop grappig vond. Zelf dronk hij graag rode wijn. Jan Heesters schilderde de tinnen bierkan kan meerdere keren, soms met bloemen erin.

❑ Bier

Bier is een van onze oudste dranken: het is bekend dat in 4500 voor Chr. in Mesopotamië al bier werd gedronken en in het Gilgamesj-epos, een scheppingsverhaal ouder

dan de bijbel, wordt al over bier gesproken. De oude Egyptenaren dronken bier dat ze 'gerstewijn' noemden en schreven de ontdekking ervan toe aan de God Osiris. Zij dronken bier vooral bij begrafenissen om de overledenen hiermee een goed heengaan te wensen.

Bijna tot het begin van onze jaartelling wordt in bijna heel Europa bier gedronken. In Rome dronk men in de beginjaren van de republiek bier dat men cervisia noemde naar de godin Ceres/Demeter, godin van de landbouw. Maar al tijdens de republiek, nog voor onze jaartelling, dronken de Romeinen toch liever wijn. Ze keken neer op bierdrinkers en vonden bierdrinken iets voor barbaren, zoals de Kelten en de Germanen. Tacitus, een Romeins auteur, schrijft vol verachting over de onbeschaafde volkeren in Noord-Europa die dan nog steeds bier drinken. Inderdaad was tot in de zeventiende eeuw bier de nationale drank in de Nederlanden, Duitsland, Engeland en Ierland, de afstammelingen van de Germanen en de Kelten! Deze landen zijn nog altijd de grootste bierproducenten van de wereld en tot in onze tijd bestaat soms de opvatting dat wijn drinken beschaafder is dan bier drinken.

❑ Bier in de kunst

Vooral op stillevens en genrestukken geschilderd in de Nederlanden in de zestiende en zeventiende eeuw wordt bier afgebeeld, vaak met haring en wittebrood, een typische combinatie voor ons land.

Lorenzo Lotto Heilige Brigitta

Lorenzo Lotto schilderde in 1524 de heilige Brigitta die het water hier zegent dat in bier verandert. Deze Ierse heilige Brigitta van Kildare koos als jong meisje in de vijfde eeuw voor het klooster. Ze is in Ierland de belangrijkste heilige na Sint Patrick. Volgens de legende veranderde ze water in bier, in navolging van Jezus die water in wijn veranderde op de bruiloft van Kana. Ook in Nederland wordt zij vereerd en zijn kerken naar haar genoemd: onder andere in Bavel en Ommen. Ook in

andere Noord-Europese landen zien we soms bier op schilderijen. Later zien we in de negentiende eeuw ook bier afgebeeld op werken van de impressionisten.

Auguste Renoir: *het bal bij Moulin de la Galette*

▣ **Brouwen**

Die eerste bieren zijn waarschijnlijk spontaan gegist en tot de 14e eeuw wordt er alleen maar bier met spontane gisting gebrouwen. Tegenwoordig gebeurt dit alleen nog bij het brouwen van lambiekbieren. Vanaf ongeveer de 14^e eeuw wordt aan het brouwsel, om het gisten te bevorderen, eerst oud bier en later gist toegevoegd. De basis van het brouwproces is door de eeuwen heen nauwelijks veranderd. De graankorrels (meestal gerst of tarwe) worden tot kiemen gebracht en gedroogd. Het resultaat van dit 'eesten' is mout. Dit wordt geplet en tot moutpap gemaakt, ook wort genoemd. Aan deze pap wordt hop toegevoegd. Na twee gistingen krijgt het bier zijn typische smaak. Voor een stout bier wordt de mout eerst nog gebrand. Het is kenmerkend voor bier dat er een grote variatie aan onderling zeer verschillende soorten is. Er zijn bittere bieren, zoete bieren, zure bieren en kruidige bieren. Zelfs zout kan onderdeel zijn van de smaak van bier. Het alcohol-percentages, de kleur, de volheid, de helderheid en de temperatuur waarop een bier het beste gedronken kan worden, verschillen en zijn een kwestie van persoonlijke smaak.

▣ **Brouwerijen**

In kloosters en abdijen in de middeleeuwen waren het vooral vrouwen die het bier brouwden. Er werden twee soorten bier gebrouwen, de zware versie voor de paters en de lichte versie voor de nonnen. In de loop van de tijd ontstonden, in wat nu Duitsland is, ook brouwerijen buiten de kloosters en al gauw gebeurde dat ook in onze streken. Het bier dat gebrouwen werd, was niet meer alleen bestemd voor eigen kring maar men zag ook mogelijkheden in de handel. In Delft, Haarlem en Gouda waren veel handelsbrouwerijen maar ook in 's-Hertogenbosch waren rond 1600 meer dan vijftig bierbrouwerijen. In de middeleeuwen was bier dé drank van het gewone volk. Men dronk zo'n 300 liter bier per jaar, dat lijkt wel heel erg veel maar waarschijnlijk was het alcohol-percentages laag. Het water in de steden was vaak vervuild en het was veiliger bier te drinken omdat het water hiervoor gekookt en gefilterd werd. Bier was ook

gezonder: door het graan en de gist rijk aan vitamine B. Bovendien bevatte het minder alcohol en meer restsuikers dan tegenwoordig waardoor het ook nog eens erg voedzaam was. Al sinds de 9^e eeuw was bekend dat hop het bier langer houdbaar maakt en bacteriën doodt. Soms gebruikte men ook gruit in plaats van hop, een kruidenmengsel dat ook nog een andere smaak gaf aan het bier. De landheren, belust op inkomsten, stelden het gruitrecht in en de brouwers moesten belasting gaan betalen voor het bereiden van gruitbier. Hop werkte echter beter als conserveermiddel voor bier. Zelfs Keizer Karel IV van het heilige Roomse Rijk bemoeide zich er mee: In 1364 gaf hij de *Novus Modus Fermentandi Cervisiam* (de nieuwe methode om bier te brouwen) uit. Bier moest weer bereid worden met hop en de edelen verloren zo weer hun inkomsten uit het gruitrecht. Jarenlang werd zo gebrouwen maar met de komst van de industrialisatie ontstonden er nieuwe technieken die het product bier veiliger en meer voorspelbaar maakten. In 1839 werd in Pilsen in Tsjechoë met deze vernieuwingen het pilsener bier uitgevonden. Dit pilsje viel in de smaak en werd het meest getapte biertje op aarde.

Jan Heesters, *Keizerskronen in bierkan 1950*

▣ **Schijndel**

In 2005 werden in Schijndel op de hoek Groeneweg - Hoofdstraat een bierkuip en een wagenwiel uit de grond gehaald. Precies op deze plaats zouden de ouders van de Schijndelse zeeheld Jan van Amstel, de brouwerij "De Roode Leeuw" gerund hebben.

Net als veel Brabantse dorpen was ook Schijndel vroeger rijk aan bierbrouwerijen en hopvelden. Overal in het landschap zag men toen hopstaken, maar de tijden en mensen veranderden en er werden andere dorstlessers ontdekt. Sinds enkele jaren is de hop weer terug in Schijndel op het Vurste Puthorstje aan de Dinthersedijk en heeft men zelfs bij de Schaapskooi aan de Martemanshurk weer een echte hop-est gebouwd. In deze schuur kunnen de hopbellen gedroogd worden met behulp van een authentieke oven. Het is de bedoeling dat in de gevel van de Hop-est een beeld komt van de heilige Rochus. Deze heilige staat niet alleen gelovigen bij tegen de pest maar beschermt ook de hopteelt en behoedt voor

de hopduvel, een ziekte die de hoopogst kan verwoesten. Een beeld van Rochus staat ook in het museum. (*In de Vrienden brief jaargang 4 nr 3. heb ik daar aandacht aan besteed.*)

❑ **Bier en wijn**

Wijn na bier geeft plezier, bier na wijn geeft chagrijn is een oud Nederlands gezegde. Vreemd genoeg beweert een Engels gezegde het tegendeel: *Beer after wine and you'll feel fine, wine after beer and you'll feel queer*. Het effect van alcohol is echter onafhankelijk van de volgorde waarin bier en wijn worden gedronken, de hoeveelheid

alcohol die in het bloed wordt opgenomen blijft immers gelijk. In de middeleeuwen dronk alleen de gegoede burgerij wijn, de rest van de bevolking dronk noodgedwongen bier. De gezegdes hebben dan ook niets met het drinkgedrag te maken maar ze slaan in ons land misschien op de consequentie van eerst arm zijn en daarna rijk worden (wijn na bier) en het tegenovergestelde daarvan (bier na wijn). Wij heffen het glas, bier of wijn, graag met u op een van onze volgende bijeenkomsten.

Anne-Marie Cornelissen

A G E N D A & W E T E N S W A A R D I G H E D E N !

Museum Jan Heestershuis 073 - 54 92276

Pompstraat 17, 54 81 BL Schijndel

openingstijden: dinsdag t/m zondag 13.00 uur-17.00 uur.

- ❖ **29 september – 31 december:** overzichtstentoonstelling Henriëtte Pessers: *Eenvoud als kracht*.
- ❖ **29 september – 31 december:** in de beeldentuin: Hans van Eerd: *Koppen*
- ❖ **Koopadvies:** Bij de tentoonstelling is een catalogus samengesteld met een beknopte biografie over het leven van Henriëtte Pessers en met kleurenafbecdingen van alle tentoongestelde werken. De biografie is geschreven door Jan Geerts en het fotomateriaal is van Gerard Deelen en Henk van Oers. De prijs bedraagt € 8,50.
- ❖ Er zijn ook 10 verschillende werken van Henriëtte Pessers als ansichtkaart te koop.
- ❖ 15 september is tijdens een feestelijke bijeenkomst de expositie *Waar?! in het Heestershuis over de Glazen Boerderij* afgesloten. Deze expositie was een grote publiekstrekker: bijna 5000 bezoekers!

- ❖ Als u een mailadres heeft, laat het ons weten via contact van onze website: www.vriendenjanheesters.nl
- ❖ Inmiddels kunnen we meer dan de helft van onze vrienden per e-mail bereiken.
- ❖ U kunt de datum 2 december in uw agenda reserveren voor een volgende lezing. Bekijk over een week onze website.
- ❖ In het kasteel van Heeswijk loopt tot en met 25 november de expositie *Copijn en Willink, Beelden van een verloren verleden*. Bij de entree zijn ook 2 doeken van de kasteeltuin geschilderd door Jan Heesters te bezichtigen
- ❖ *Met dank aan onze sponsors:*
 - *Schijndels Weekblad*
 - *Restauratie-atelier Jos van Extel*
 - *Frans van de Heuvel, lijstenmakerij*
 - *Foto Keetels*